

השיבה הביתה

הבית

1.

פְּרָחִים, פְּרוֹת, מַפֶּת בְּרוֹקוֹד מְרִשְׁלָה,
 אֹר זְרוּק אֶל קַעֲרַת הַחֶרֶס.
 זֶה הַבַּיִת,
 זֶה הַבַּיִת.
 תַּפּוּחַ סְזָאנִי מְלֵא אֶת יָדֵי
 אֶת עֵינַי, מִבְּטִיחַ אֶת
 שְׂרָשֵׁי הַבַּיִת, רֹדֵךְ יֵשֶׁן
 מְעַרְה לְבוֹ אֶל
 כְּרִיזְנֵטְמוֹת
 בְּאֶגְרֵטֶל

2.

יֹתֵר מְאוֹד הַחֲלוֹן
 הַשְּׂתֵקְפוֹתוֹ בְּשִׁלְחֹן הַבּוֹהֵק,
 נֶפֶשׁ הַיַּעַר בְּעֵץ דְּמוּם
 סָפוֹן לְתַפְאָרָה.

מטבח

קוֹפֵי הָעֵץ הַמְשִׁתְּלִשְׁלִים מְעַצִּין נְצָרִים, אוֹחֲזִים
 זֶה בְּרָגְלוֹ שֶׁל זֶה, הֵם מְבֹטְוֹ שֶׁל הַיַּעַר שֶׁפֶּלֶשׁ לְמִטְבַּח
 הַפְּפָרִי.

כְּמוֹ הָאוֹר הֵם פּוֹלְשִׁים מְבַעֵד גְּבְעוּלֵי מְטַפְסִים
 עַל סוֹרְגֵי הַחֲלוֹן.

הַמְטַבַּח הוּא טְבוֹר הָעוֹלָם.
 צְבִיבִים זְעִירִים וְתַרְנַנְגְלוֹת מְנַקְדִים מְנִיעִים
 רֵאשֵׁם בְּרוּחַ הַבְּלָתִי מוֹחֶשֶׁת, לְקוֹל צְלִילֵי הַבְּלוּז
 שֶׁל בְּקָר חֶרְפִי.

עַל הַמְדָּף צְפוּרֵי שִׁיר, חֶרְסִינּוֹת
 מְעַטְרוֹת כָּחַל, דְּלַעַת עֲלִיהַ מְצַרּוֹת
 תּוֹלְדוֹת הַחַיִּים.

קוֹל צְעָדֵינוּ הַחֶרֶשִׁי שִׁים סְבִיב הַשְּׁלֵחֹן הָעֵגֶל
 הוֹפֵךְ לְמוֹסִיקָה שֶׁל הַזְּכָרוֹן.

הפסיכולוגית היונגיאנית קריסטין דאונינג* כתבה ספר על מסע החניכה שלה לבגרות השנייה בכניסה אל גיל חמישים. במסעה הנפשי היא לומדת להכיר אלות רבות שאיכותיהן מגלמות איכויות נפשיות שמלוות אותה במסעה. בסופו של המסע היא מתייחסת לחוויה שלה במפגש עם האלה היוונית הקסטיה, אלת הבית והאח שבמרכז הבית.

דאונינג מתארת את תהליך השיבה מהמסע הביתה, שהוא הכרה מחודשת בחשיבות הבית וקדושתו, ושמסעה כולו, במובן מסוים, התכוון להביא אותה להכרה זו. היא מבטאת הכרה בחשיבותה של האלה היוונית הקסטיה, אלת הבית והאח. היא מבינה שלהחמיץ את הקסטיה משמעו להחמיץ משהו משמעותי של הנשי. הקסטיה היא אלה שאין עליה שום סיפורי עלילה. היא שייכת ליומיומי האנונימי, ללא מעשים וגבורות, ללא סיפורי הצלחה והשגים. היא שייכת לעצם הקיום השלול, האנונימי, היומיומי. שבו הכל פשוט והנו מה שהוא ולא סמל או סימן למשהו אחר.

כמו בתפיסת הַזֶּן ובתפיסת החסידות, מסעה של דאונינג אל הקסטיה אינו מסע אל הלא-נודע הנומינוזי אלא מסע נשי במהותו אל הקדושה של הידוע והמוכר ביותר, של היומיומי, הביתי, אל נוכחות של דממה. מסעה מעלה בזיכרון את הכתוב: "חַכְמוֹת נָשִׁים בְּנִתָּה בֵּיתָה" (משלי יד 1).

עולמה של הקסטיה הוא זה המתואר בציורים של ורמיר הפלמי ובונארד הצרפתי שמתארים את האשה הספונה בביתה שלוהה ושלמה עם עצמה. דאונינג מבינה שהאלוהי אינו מצוי במיוחד במינו אלא בכאן ועכשיו. כמו פסוק השיר של לאה גולדברג, שמלווה אותי שנים רבות - "מה מוזר שחיפשתי אותך בדרכים לרוב/ עד שבאתי אל סף ביתך והוא כה קרוב".

הבית שבו הקסטיה מולכת אינו בהכרח בית המשפחה והילדים, שהרי היא עצמה ללא בן זוג וילדים. הבית שלה הוא אפוא האח של הבית, אש התמיה, אנרגיית המרכז הפנימי של הנפש, המקור הפנימי של העצמי הנשי שאינו מחפש את ערכו בחוץ.

מתברר שבכל שלב בחיינו מתבקשות מאיתנו משימות חיים אחרות, לכן בכל שלב בחיינו פועלים בנפשנו ארכיטיפים ומיתוסים אחרים, ועלינו לפגוש אלים-אלות אחרים. אחרי מימוש הקריירה והקמת המשפחה, מימוש ההשגים בעולם, הגיע זמן לפגוש את הקסטיה, ולהשתנות פנים-נפשית ששייכת לעולמה.

אוסף כאן שאין כאן דבר וחצי דבר ממה שיכול להראות כמגמה להשיב את האשה מהגשמתה העצמית בעולם אל הבית והמטבח, אלא גילוי מחדש של ערכו של הקיום היומיומי הביתי. במובן זה הקסטיה בתוכנו יכולה לסייע ולהיות בתוככי נפש האשה כמו בתוככי נפש הגבר.

כשקראתי את ספרה של דאונינג נזכרתי בשירים שלי, שנכתבו בתקופות שונות, במרווחי זמן ביניהם, חלקם נכתבו אחרי שיבתי ממסעות אקזוטיים בעולם.

מהבית, שהוא מרחב תחום מכיל ומגונן, אנחנו יוצאים למסעות ואלינו אנו שבים. השירים מגלים מחדש את משמעות הבית אלינו שבה. כך בדרכי שלי, מבלי דעת, גם אני מגלה את נוכחות הקסטיה בחיי.

* Downing Christine. 1987. Journey Throuh Menopause. A Personal Rite of Passage. Spring Journal Books. New Orleans. Louisiana. גליון 387

משה דור

מעשה במזוודה

לבני לעזוג

בני נסע למדינות הים עם מזוודה חביבה עליו כנפשו ולמזוודה היתה ידית כדרך המזודות שברצותו אדם גורר את המזוודה בידיה וברצותו הוא מגלגלה על שני הגלגלים הנטועים בה. והנה, כאשר שכ ממדינות הים היתה לו לבני אותה מזוודה עצמה אך ידית לא היתה בה. נקרעה הידית מעל המזוודה אם במרומים ואם עלי אדמות. המבין אתה, אמר לי בני בעצב, איש לא חש ולא ידע שהטל במזוודה מום.

נכנס בני לרכבו ונהג לבורסת היהלומים ברמת גן אך לא על מנת לסחר באבנים יקרות אלא מפני שנאמר לו שיש שם חנות מזודות ובה אפשר להגיה מזוד למזודות פצועות. אכן, היתה שם חנות כזאת מלאה וגרושה בכל מיני מזודות מכל מיני סוגים, גדולות, בינוניות וקטנות, ובני שאל את הבעלים אם יש לאל ידו לרפא את שבר המזודה. הסתכל הבעלים תחילה במזודה קטומת-הידית ואחר כך נשא את עיניו אל בני ואמר, "כאן רק מוכרים מזודות ולא מתקנים מזודות".

כך השיבו לבני בעוד חנויות של מזודות ואבזרי מסע אם במטרופולין ואם ברחבי השרון. בכל חנות בקשו לשכנע את בני לקנות מזודה חדשה אך הוא סרב להפרד ממזודתו האהובה. בחנות אחת הציעו לו הצעה שאי אפשר לסרב לה – למכר לו, במחיר של מזודה אחת, שלש מזודות, גדולה, בינונית וקטנה – והוא מאן כי לא רצה לבגד במזודת לבבו. ובחנות אחרת קשר המוכר כתרים למזודה מסימת והטעים את חסנה ועמידותה בכל פורענות, וכהוכחה חותכת לדבריו הציע לקפץ על המזודה. המציע לא היה כחוש כל עקר; נהפך הוא. "אולי מוטב שאקפץ אני", אמר בני בקול נוגה. הביט בו בעל החנות ומלא את פיו מים.

לספור הזה אין סוף. בני, אף כי חכמים ואנשי-מעשה מנסים להניאו מאולתו – כך הם מכנים את המטלה שקבל, אולי באין יודעים, על עצמו – עודנו מחפש ידית למזודה. הוא מחפש ואיננו מוצא, כמוהו כאחד מאבירי השולחן העגל התר אחר האגן הקדוש, אך לא אומר נואש. אני מבין לנפשו. וכי אני עצמי, אף כי כל תקוותי הכזיבו, חדלתי לחפש ידית למזודת עולמנו הפגום?

הביתה

כששכתי הביתה שאלו הקירות היכן היית? שוב התבוננו בי עגלו את תנועותי במרחב הביתי בין וילאות, כריות, מפוח, שלחנות, שדות, החפצים בתוכם וסביבם חפצו בי. תאמו את רוחם לבשרי. בקשו: השארי!

בית

ברוכים הקירות שאוחזים את הבית להיות בית שמסוככים עלי בקר ובחמה שעוטפים אותי בנדאות היסודות ברוך הבית ששומר עלי בשכבי ובקומי

ברוכים הקירות שעומדים על מקומם ללא תלונה ואמר בשקט בסבלנות יקשיבו לי. ברוכה הרצפה תחת כפות רגלי ברוכה התקרה המקרה מעלי והגג האוחז הכל יחד

ברך הנותן מטתי ערש נבואות הנותן בי נשימה מקצה העולם להדהד בתאי גופו האינסופי

ברוך מזבח השלחן אמצע הבית ברוכים הקירות שאוחזים את הבית להיות בית ברוך המקום שנתת לי